

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Testamentis. Consilium CCCCXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98716)

ex hac Pontificia commutatione, dictam pecuniam in toto vel parte ad Actorem spectare. Nec sane mirum, si id possit Reus; cum etiam si ultro nunc solveret sortem, non posset prohiberi petere, quæ ante illius solutionem indebitæ, supra legitimum modum nomine usurarum, solvit: quasi sortem, ipso jure sic per antecedentes solutiones extinctam & absorptam, indebitæ solverit, d. l. si non sortem in verb. etsi postea sortem solverit, sortem quasi indebitam repeti posse.

37 Per quæ patet etiam solutio ad tertio loco propositum dubium; an ex prædictis literis præfati Rei valde probabiliter constet solutiones usurarum ante datam earundem dicto Actori factas re ipsa Actori fuisse & esse remissas; dum Reus adhuc per easdem literas offert solvere septem pro centenario; imò ex consensu Actoris prædictam sortem ad reditum applicare; & proinde imputatio in sortem in actis mentionata jure fundata sit. Nam prædicta imputatio & diminutio sortis, quam jus facit per indebitam usurarum solutionem; avertit considerationem remissionis; quæ contineret donationem; cujus in dubio nulla est præsumptio; l. Cum de indebito De probationib. etiam si sciens se non debere illas solvere; vel solvere promiserit; quia propter odium usurarum, & improbitatem creditoris; majores illicitas & indebitas usuras stipulantis vel accipientis; non obtinet in hoc articulo vulgaris juris regula; l. Cuius per errorem De reg. iur. quod indebitum scienter soluti nulla sit repetitio; propter præsumptam in solvente donationem. Nam qui usuras indebitas solvit, præsumitur id fecisse, non animo & cogitatione donandi, sed velut ex hypothetica necessitate: ne scilicet super sorte principali molesteretur à creditore; quæ conjectura potius arripienda est, quam donationis; Bart. in d. §. si quis falso, Alexan. cons. 80. Circa primum nu. 12. vol. 3. Quinimò si constaret Reum apertè & formaliter remisisse; vel donasse Actori quicquid ultra legitimum modum solvit, nihilò magis impediretur hæc imputatio, vel post solutionem sortis repetitio: idèò quod remissio, quam debitor creditori usurario facit, præsumatur non liberali animo facta, sed simulata; colorata, & extorta metu; ne duriores habeat creditorem in præcipitanda seu acceleranda repetitione, & spe gratiosiore sibi faciendi ipsum creditorem; Bald. in l. Ab Anastasio nu. 4. C. Mandati, Castren. in l. Rogasti §. si tibi nu. 47. Si cert. perat. ut ex facto consilius eleganter respondit Alexander, d. consil. 80. nu. 13. Manifestum igitur est per dictas literas continentes tantum obligationem continuandæ solutionis minorum usurarum; aut applicandæ hujus pecuniæ ad reditum, non posse constitui cogitationem aut præsumptionem donatarum vel remissarum usurarum, sic indebitæ & ultra licitum modum solutarum; cum aperta & formalis remissio non sufficeret; præsertim quia tempore dictarum literarum non constabat, nec erat ulla apparentia, quod hæc pecunia pleno jure ad Actorem perventura esset.

38 Quartum dubium est, an sicut post litem contestatam proponi possint exceptiones dilatoriae, quando imminet periculum animæ; ita quoque Cons. Wamcl. Tom. II.

in hac causa post litem contestatam proponi poterit ex parte Actoris exceptio usuraria, in qua etiam versatur hoc periculum? Ex qua dubitandi ratione Ludovicus Romanus, cons. 285. *Omni ad decisionem nu. 4.* ad stabilendam singularem suam opinionem, qui reclamantibus communiter omnibus immemor ejus, quod in contrarium prius responderat, cons. 238. *Pro habenda nu. 10.* existimat; exceptionem hanc usurariam perinde habere locum coram ordinario, ut delegato Iudice; ob id; quod hæc exceptio sit inducta ad dislqueationem animarum à peccato; in qua quia favor consistit, putat facillimè de persona ad personam fieri extensionem. Sed ut illa ejus singularis opinio; communi ab omnibus receptæ opinioni in eo articulo non congruit, ut priore nostrâ consultatione deduximus; ita in hoc, de quo nunc agimus; recipienda non est ad ampliandum facultatem opponendi eandem exceptionem, etiam post litem contestatam (quod tamen omnes uno ore negant; & rectè, *Doct. in c. Quia frustra de usur.*) etiam enim in exceptione excommunicationis id singulari ratione (propter periculum communicationis, in quo consistit periculum animæ) receptum sit, ut etiam post litem contestatam quodcumque obici possit, c. 1. *De except. lib. 6.* in aliis tamen exceptionibus, ubi periculum tale non est, idem non debet extendi. * Periculum enim communicationis cum usurario etiam manifestum non est; quia usura-
tius communione hominum privatus non est, nec pro excommunicato habetur, nisi quoad tria; videlicet quoad communionem altaris, oblationes, & sepulturam; c. *Quia in omnibus de usur.*

Ideoquæ hæc exceptio usuraria interesse partis, excipere valentis; magis respicit; cui vel expressè, vel per procelum ad ulteriora post litem contestatam utique renuntiari potest; sine ullo periculo animæ non excipientis. Et periculum animæ ipsius usurarii, repetentis ab alio usuras, aut volentis fructus ab alio creditore usurario perceptos imputari in sortem, si adversus illum non excipiatur; hic considerabile non est; cum semper maneat in potestate Iudicis compellere tam agentem, quam excipientem ad restitutionem usurarum; *Doct. in d. c. Quia frustra.* Et cum impossibile sit, ut factum infectum fiat, l. *Si ita fuerit de manus. restam. & ibi Gloss.* & hæc usuraria exceptio tantum eò tendat, ut repetens, vel imputare volens, non audiatur; sit, ut si omisa exceptione auditus sit; ampliùs adversus eum de usuris per eum aliis non restitutis, excipi non possit; ut rectè tradidit Panormitanus, in d. c. *Quia frustra in fine:* quod non tradidisset, si existimasset adversus eum, postquam semel ad plenum auditus fuit, adhuc in quacumque parte iudicii excipi posse. Per quæ arbitramur propolita dubia satis resoluta.

De Testamentis.

S V M M A R I V M.

Legati pii commutatio.

1. Legatæ ad certum usum regulariter non possunt in alium converti.

Y 2

2. 4. Papa

2.4. Papa aut Princeps an legat. relicto usum mutare possit.

3. Schola causa est pia.

5. Legati applicatio impossibilis per Episcopum mutari potest.

CONSILIVM CCCCXI.

EX facto proponitur, quod A. testatrix suo testamento, in honorem sanctarum undecim millium Virginum, undecim puellis seu feminis adultis bonae reputationis, quae nunquam nupserunt, singulis legavit unum modium siliginis, & tres florenos annuos; sub conditione, quod simul in eadem domo ipsis assignata, & sub regula vivant: quarum puellarum nominationes pertinere voluit ad Dominam loci pro tempore. Mortua testatrice, quodque nulla regula praescripta aut declarata sit, cui dicta puellae seu feminae subesse debeant, nondum est impleta dicta testatrix fundatio; neque impletam iri magna est spes, praesertim quia in dicto loco nulla Domina resideat, neque verosimile sit, quod brevi residebit. Quaritur itaque, num hoc legatum pium, & in certam ac determinatam erogationem relicto, possit converti in alium pium usum; id in scholam scilicet puerorum, & sex choraulium, qui eodem loco divinum officium cum Presbyteris cantent, & interea etiam in literis instituantur?

Et sane principio dubitari poterat, ex eo, quod velut pro regula constitutum sit, *Clem. 2. §. 1. De relig. domib. ea*, quae ad certum usum largitione fidelium sunt destinata, ad eundem illum usum, & non ad alium debere converti, juxta illud, quod dixit Baldus, in *l. Si quis ad declinandam m. 9. C. De Episc. & cler.* quod ubicumque certa est dispositio testatoris respectu causae & loci, & causa ac locus est possibilis de jure ac facto, non possit ne per Episcopum quidem alterari dispositio, & ad alium usum, quamvis perinde, aut magis pium converti: unde relicta pro redemptione pauperum in eam tantum causam eroganda sunt, *l. penult. & eo loco Bald. C. De donat.* * Usque adeo ut idem Baldus responderit, *consil. 82. & 183. Factum proponitur vol. 1. ne ordinaria quidem & rationabili potestate Papa aut Principis id fieri posse: quia aequum non est morientium testamenta obtentu rescritti Principis rescindi, l. Si testamentum C. De testam. cum lex morientium ultimas voluntates pro lege habeat, §. disponat in Auth. de nupt.*

Ceterum licet generaliter ea regula obtineat, nulla tamen dubitatio est, quin de absoluta summi Pontificis auctoritate ei derogari possit: cum in omnibus hujuscemodi causis potestas illius exuberet; atque ita ad certum & pium usum relicto, in alium pium usum converti potest, ex permissione & auctoritate Pontificis, *d. Clem. 2. §. 1. Guido Papa decis. 556. Testator quidam, Castren. consil. 187. Super primo vol. 1. Panor. in c. Nos quidem sub fin. De testam.* * Cum itaque erectio scholae, & choraulium pauperum alimentatio atque institutio, pietatem magnam contineat, & causa studii in pauperibus (licet non in divitibus, *l. in l. 1. C. De sacros. Eccles. m. 35.*) pia reputetur, *Bart. in l. 1. ad fin. Solutio matrum. Tiraquell. in tract. de pia causa in*

praefat. nihil absurdi, neque rectae conscientiae repugnans, eveniet, si quod ad praedictum usum a testatore relicto est, ad hunc convertatur: cum etiam nulla subsistente causa, sine scrupulo conscientiae, permittente Papa, id fieri posse concedat Angelus de Clavasco in executiendis casibus conscientiae, in *Summa Ang. in dict. Legatum 2. n. 12.*

Quinimo in proposito casu, quia causa commutandi iusta est, & praetactum relicto per se tenet; neque alendis undecim feminis idoneum, liberis haec commutatio fieri potest; non tantum ex absoluta potestate Papa, *d. Clem. 2. aut Principis, l. Legatum De administ. rer. ad civit. pertim. sed etiam ex communi & ordinaria, & non tantum per Papam, verum etiam per Episcopum, l. fin. & ibi Bart. De oper. publ. Bart. in d. l. Legatum & in l. Viter §. Tusculanus De legat. 3. & in l. Legatum De usufructu leg. Eaque est perpetua & constans Theologorum, *Summa Ang. n. 12. Canonistarum, in d. Clement. 2. Panor. & Zabarell. in d. c. Nos quidem De testam. Bart. loco supracit. l. ud. Rom. sing. 481. Legatum factum, Guido Papa d. decis. 556. Aufser. decis. Tholof. 26. in addit. ac Legistarum, Bart. & alii locis supracit. Summa Ang. loco supracit. Io. de Imola in l. 1. De condit. instit. sententia.* * Et in proposito casu facilius procedit, ob id, quod testatrix declaraverit, quod velit dictas undecim feminas sub regula vivere, non declarata regula, neque indicato, cujus approbati Ordinis Ecclesiastici, vel secularis regulam illas sequi vellet. Ita ut aliqua ratione executio & applicatio in usum a testatrice praescriptum, de facto dici possit impossibilis; quo casu facilius ex consensu aut ordinatione Episcopi, per haeredem aut Executorem testamenti, in alium pium usum converti potest legatum, *d. c. Nos quidem, l. Legatum De usufr. leg. Concil. Trid. Sess. 25. de Reformat. c. 4. & c. 8.* Omnium tamen consensu est, ad omnes juris ac facti controversias in futurum cavendas ac removendas, omnemque scrupulum anxiae conscientiae removendum, rem pure ac simpliciter summo Pontifici narrari, ac permissionem conversionis ab eo impetrari; quae sine negotio & difficultate impetrari poterit; licet postmodum iudicio Episcopi denuo debeat subici, priusquam ad effectum perducatur, secundum novissimum Concilii Tridentini decretum, *Sess. 22. de Reformat. c. 6.**

De Testamentis.

S V M M A R I V M.

Legatum familiaribus domesticis.

1. Relato non apparente relatio nulla est.
2. Familiaris quis dicatur.
3. Familiaritas non requirit assiduam praesentiam.
4. Absens ultra commeatum improbabiliiter abest.
5. Prorogatio vis est, vi idem iudicium sit prorogatum quod antecedentis.
6. Absentia necessaria quae & quando excuset.
7. Absens militis causa pro praesente habetur.
8. Absentia excusatio semper fieri potest.

CONSILIVM CCCCXII.

ILLVSTRISSIMA Domina Maria Regina Hungariae, codicillis suis 27. Septembris anno 1558. in Oppido Cigales in Hispania inter alia hanc clausulam adiecit, *Je ordonne & laisse*